

Economie in rechte lijn

Hoofdstuk 11 BEÏNVLOEDING VAN DE AGGREGATIEVE VRAAG: DE BUDGETTAIRE POLITIEK

1 Inleiding

De overheid moet tussenkomen in de economie omdat er marktimperfecties optreden:

- Negatieve/positieve externe effecten
- Aanbod aan publieke goederen
- Ongelijke inkomensverdeling

1 Inleiding

Hoe kunnen budgettaire maatregelen van de overheid de aggregatieve vraag beïnvloeden?

- Via overheidsbestedingen
- Via indirecte belastingen en subsidies
- Via directe belastingen en sociale transfers

➔ Overheid heeft vooral een “stabiliserende” functie

2 Macro-economische betekenis van de overheid

	<i>In mld. euro</i>	<i>In % van het bbp</i>
Ontvangsten	191,6	51,0
Directe belastingen	61,9	16,5
Indirecte belastingen	48,5	12,9
Ontvangen sociale premies	54,7	14,6
Andere ontvangsten	26,5	7,0
Uitgaven	206,8	55,0
Overheidsconsumptie	62,3	16,6
Overheidsinvesteringen	6,8	1,8
Sociale uitkeringen	97,6	26,0
Rentelasten	13,1	3,5
Andere uitgaven	27,1	7,2
Budgettair saldo	-15,3	-4,1
Primair budgettair saldo	-2,2	-0,6

Bron: NBB, Belgostat

Primaire saldo: budgettair saldo zonder de intrestbetalingen op uitstaande schuld

2 Macro-economische betekenis van de overheid

Overheidsuitgaven worden opgesplitst in :

- Overheidsbestedingen: aankoop van goederen en diensten (G)
 - Overheidsconsumptie (G_c)
 - Overheidsinvesteringen (G_i)
- Transferuitgaven: inkomensoverdracht van de overheid naar de gezinnen: kindergeld, pensioen, studiebeurzen,...

2 Macro-economische betekenis van de overheid

Belastingen kunnen opgedeeld worden in:

- Directe belastingen: belastingen geheven op een inkomen of vermogen (inkomen)
- Indirecte belastingen: belastingen geheven bij een transactie of een besteding (BTW)

Aanname: enkel directe belastingen!

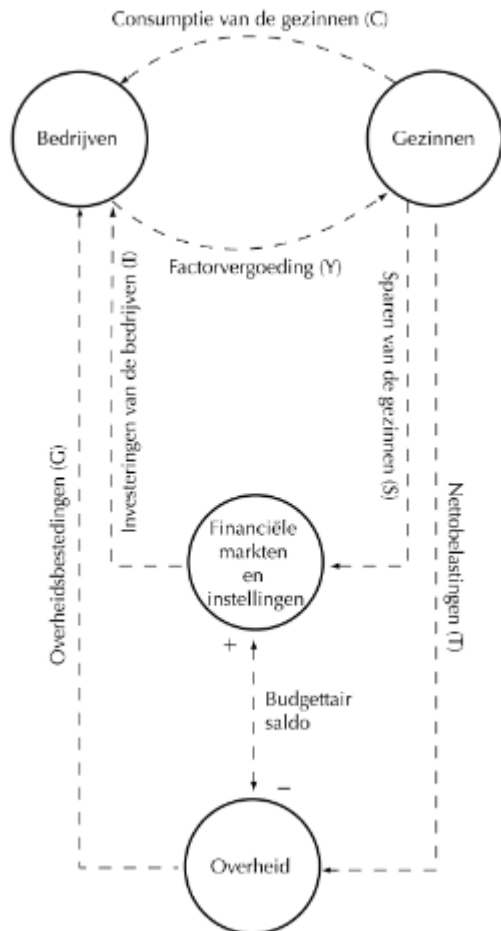
2 Macro-economische betekenis van de overheid

Beschikbaar inkomen (Y_d) = nationaal inkomen (Y) – belastingen en bijdragen sociale zekerheid + transferuitgaven van de overheid (uitkeringen)

T = netto-belasting = belastingen en bijdragen sociale zekerheid - transferuitgaven van de overheid (uitkeringen)

$$Y_d = Y - T$$

3 Evenwichtsvoorwaarden

Nieuwe economische kringloop met 3 huishoudingen: gezinnen, bedrijven en overheid

Wanneer $G > T$: overheid zal lening moeten aangaan bij de financiële instelling via overheidsobligaties

Wanneer $T > G$: overschot zal aangewend worden om vroegere leningen terug te betalen

3 Evenwichtsvoorwaarden

Uitbreiding van de algemene evenwichtsvoorwaarde met inbegrip van de overheid:

$$Y = C + I_{ea} + G$$

Prijs is nog steeds constant beschouwd dus

$$Y = Y_v$$

3 Evenwichtsvoorwaarden

Afgeleide evenwichtsvoorwaarden:

- Het nationaal inkomen kan op 3 manieren worden aangewend:
 - Consumptie
 - Sparen
 - Belastingen

$$Y \equiv C + S + T$$

3 Evenwichtsvoorwaarden

Afgeleide evenwichtsvoorwaarden:

$$S + T = I_{ea} + G$$

Lekken in de economische kringloop =
injecties in de kringloop

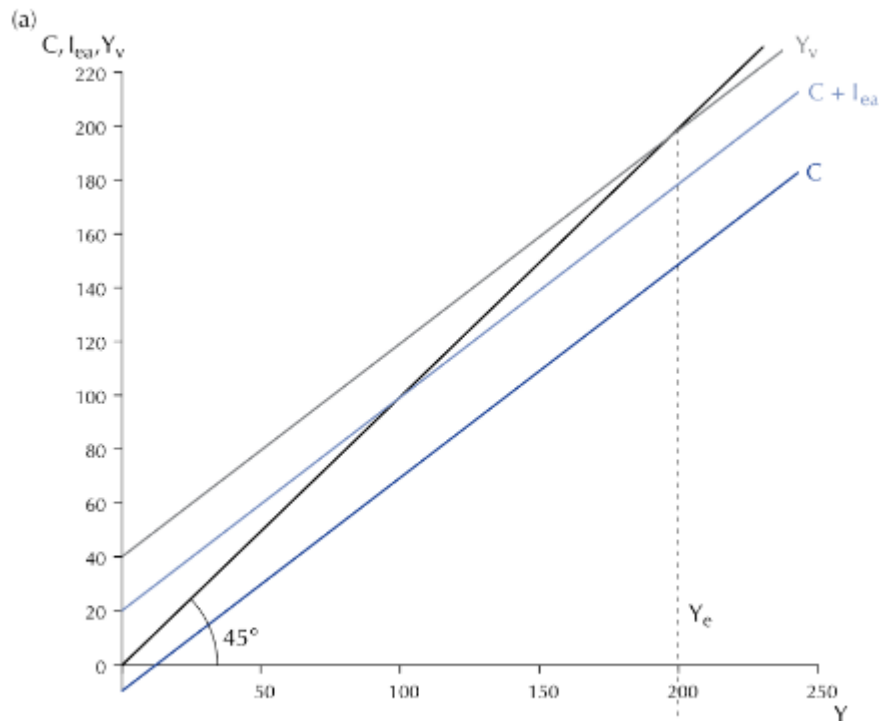
4 Evenwichtsinkomen

Evenwichtsinkomen:

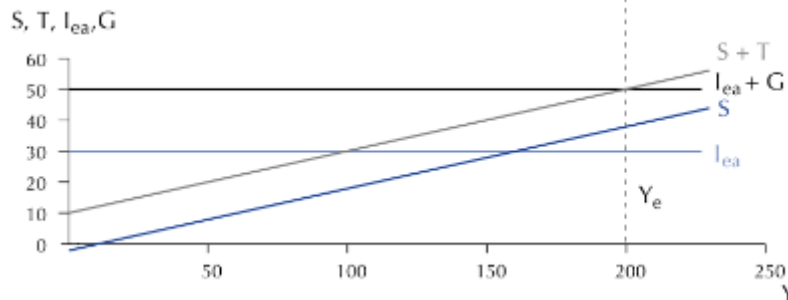
- Nettobelastingen zijn een vast bedrag:
forfaitaire belasting T
- Gewenste bestedingen (Y_v): $C + I_{ea} + G$
 - Investeringsen zijn autonoom = vast bedrag
 - Overheidsbestedingen zijn autonoom
- Onrealistische benadering maar noodzakelijk om effecten van budgettaire politiek te kunnen bekijken

4 Evenwichtsinkomen

$$C = \frac{4}{5} Y_d$$
$$I_{ea} = 30$$
$$G = 20$$
$$T = 12,5$$

4 Evenwichtsinkomen

Evenwichtsinkomen:

$$C = 4/5Y_d = 4/5(Y-T) = 4/5Y - 10$$

En

$$Y = C + I_{ea} + G = 4/5Y - 10 + 30 + 20$$

$$\Rightarrow Y = 4/5Y + 40$$

$$\Rightarrow 1/5Y = 40$$

$$\Rightarrow Y = 200$$

5 Actief budgettair beleid

Multiplicatoren:

- Overheidsbestedingen: $\Delta Y / \Delta G$
 - Positief
 - Zelfde waarde als de investeringsmultiplicator
- Nettobelastingen: $\Delta Y / \Delta T$
 - Negatief
 - Beperkter effect dan overheidsbestedingen want deel van het inkomen zal worden gespaard

5 Actief budgettair beleid

Expansief (verhogen evenwichtsniveau)
budgettair beleid door:

- verhoging overheidsbestedingen
- verlaging belastingen
- verhoging transfers
- combinatie van voorgaande factoren

Merk op dat T onafhankelijk is van het inkomen (forfaitaire belasting)!

5 Actief budgettair beleid

Contractief (verlaging evenwichtsniveau)
budgettair beleid door:

- verlaging overheidsbestedingen
- verhoging belastingen
- vermindering transfers
- combinatie van voorgaande factoren

6 Automatische stabilisatoren

Inkomensbelastingen en transfers oefenen een automatische stabilisatorwerking uit op de hoogte van het nationaal inkomen:

- Belastingen die onafhankelijk zijn van het inkomen zijn niet realistisch
- Sommige uitkeringen zijn ook afhankelijk van het nationaal inkomen
vb. werkloosheidsuitkeringen

6 Automatische stabilisatoren

Bij opgaande conjunctuur:

- stijging belastingontvangsten
- daling overheidsuitkeringen
- tempering toename Y

Bij neergaande conjunctuur:

- daling belastingontvangsten
- stijging overheidsuitkeringen
- tempering vermindering Y

6 Automatische stabilisatoren

- Multiplicatoren zijn nog steeds actief maar worden getemperd bij hun uitwerking!
- Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen actief bugettair beleid en deze stabilisatorwerking

7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

Actieve budgettaire politiek heeft gevolgen voor het overheidssaldo

- Expansief beleid: (toename) overheidstekort
- Restrictief beleid: afname tekort of verhogen van overschot

Ook de stabilisatorwerking draagt bij aan het tekort/overschot

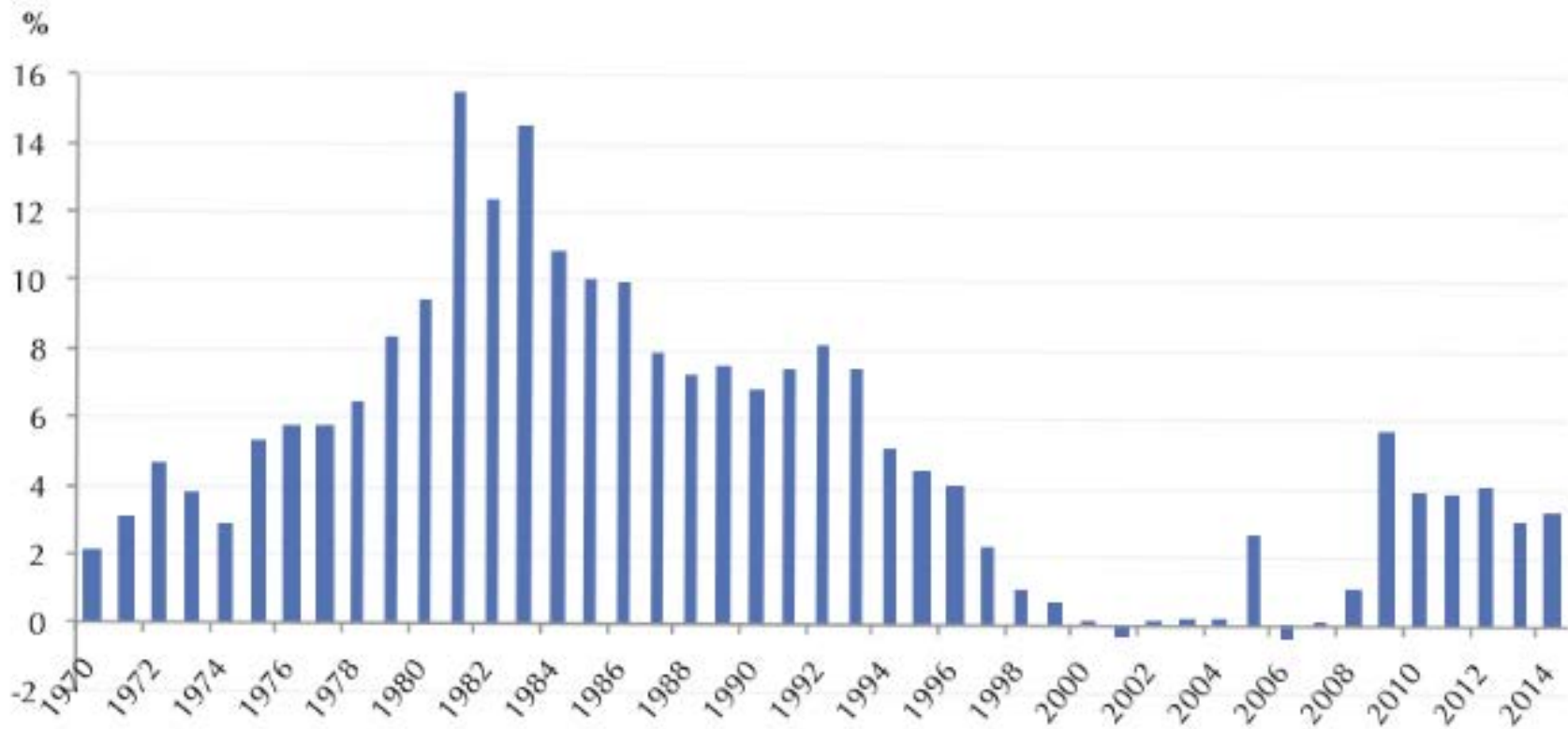
7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

Tekorten zijn niet altijd een probleem:

- Op KT financieren met obligaties
- Bij grote tekorten wel problemen:
 - Stijging van de rente waardoor C en I dalen
 - Overheid gaat zeer veel interest moeten betalen en heeft minder geld voor bestedingen en investeringen

7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

*Overheidsschuld = het totale bedrag van de
uitstaande overheidsleningen*

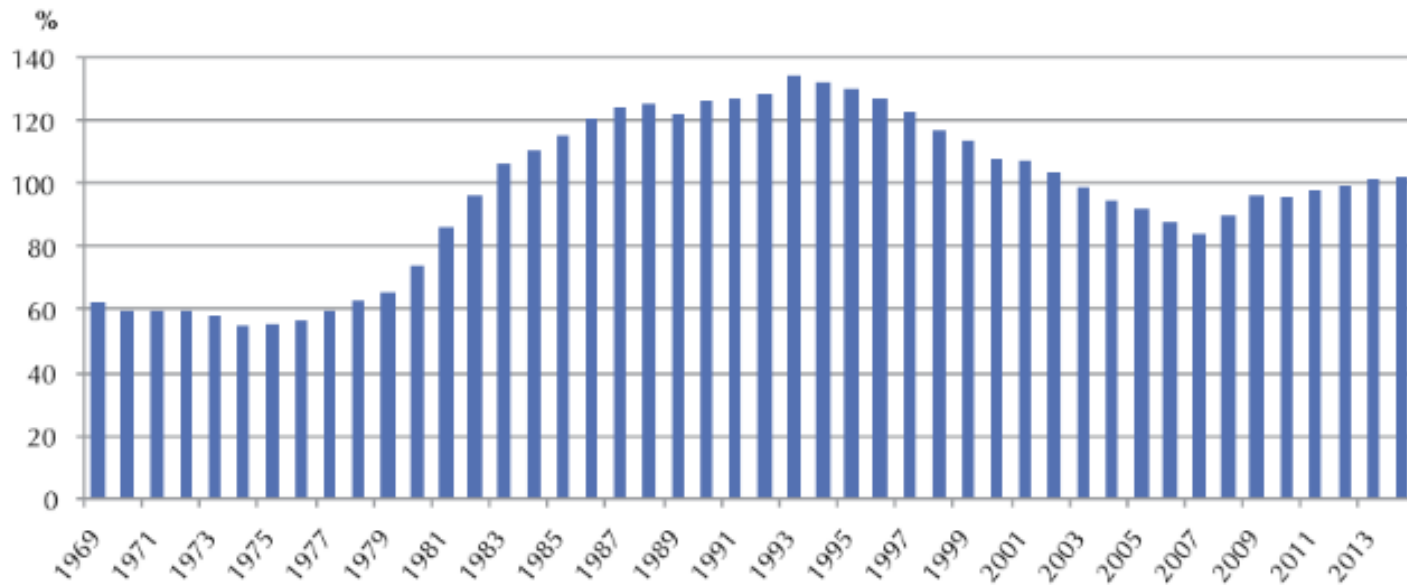
7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

- De overheidsschuld stijgt door overheidstekorten.
- Overheidsoverschotten kunnen gebruikt worden om de overheidsschuld af te bouwen.

7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

- Schuldratio = verhouding tussen de schuld en het bbp

7 Budgettaire politiek en de overheidsschuld

- Beoordeling van de schuldratio:
 - Waar werden de leningen aangegaan?
 - Aanwending van de geleende bedragen?
- Heel hoge schuldratio problematisch
 - Oplossen door meer geld in omloop te brengen
 - Leidt tot hoge inflatie